

prielaida, kad tai degintinis kapas, kurio chronologija neaiški. Vadinasi, kape vėliau galėjo būti iškasta ūkinė duobė.

Plote 2 išryškėjo tik armens sluoksnis ir podirvis bei neaiškios paskirties anglinga dėmė.

Nepaisant neaiškios radimvietės charakteristikos, siūlome ją įrašyti į archeologinių vietų sąrašą, nes paminklas vietomis gali būti nesunaikintas, beariant ar bevedant aukštos įtampos liniją ar kanalizacijos tranšėją.

SURVEY IN GARDAMAS

In 2000, DCHP surveyed Gardamas find spot (Šilutė district) in order to identify the supposed site of the burial ground. The area of 30 m² was examined revealing a dark carbonic spot, where an unknown osteological substance, ceramic potsherds and dross were obtained. According to the chronology of the ceramics, the spot should be dated not earlier than to the late 16th century and considered as a household one. It is supposed that it could have been dug into a grave dated to the Late Iron Age.

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGIJOS OBJEKTŲ TYRINĖJIMAI KRETINGOS IR SKUODO RAJONUOSE

Julius KANARSKAS

2000 m. Kretingos muziejus atliko kai kurių Kretingos ir Skuodo rajono archeologinių objektų žvalgomuosius tyrimus.

Barstyčių alkakalnis, vad. Raganos (Raganų) kalnu, yra Barstyčių mst., Skuodo r. PV pakraštyje, apie 120 m į PV–V nuo kapinių. Į PR nuo jo esančioje terasoje, kurioje buvo Barstyčių vidurinės mokyklos aikštynas traktorių ir kitos žemės ūkio technikos vairavimo įgūdžiams lavinti, Skuodo rajono savivaldybė numatė projektuoti naujas Barstyčių kapines. Ši teritorija patenka į alkakalnio (AV-1137) vizualinę apsaugos zoną, todėl KVAD Klaipėdos apygardos teikimu joje buvo atliekami žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Jų metu terasoje ištirtas 240 m² plotas, taip pat patikrintos kasamo smėlio duobės šalia esančioje aukštumoje. Tyrinėtame plote archeologinę vertę turinčių radinių arba kultūrinio sluoksnio pėdsakų nerasta.

Žibininkų senovės gyvenvietė ir kapinynas yra 0,5–0,6 km į PR nuo Palangos–Darbėnų kelio, Žibos upės dešiniajame krante, Dimitravo miške, Kretingos r. Prieš karą prie senųjų kaimo kapinių, vad. Maro kapeliais, ir greta esančioje kalvoje K. Jablonskis rado akmens ir žalvario amžiams būdingų radinių. Manoma, kad čia buvusi senovės gyvenvietė (stovyklavietė), kuri įrašyta į išaiškinamų kultūros paminklų sąrašą (IP 2464/A). Be to, 1935 m. į Kauno miesto muziejų iš Žibininkų pateko XI–XIII a. datuojamų radinių. Manoma, kad jie iš suardyto kapinyno. Nors jis jau 30 metų įrašytas į archeologijos paminklų sąrašą (AR 547), tačiau iki šiol nėra tiksliai lokalizuotas. Archeologijos literatūroje minima, kad kapinynas esąs Žibos upės dešiniojo kranto aukštumoje, šalia Maro kapelių, tačiau 1982 ir 1992 m. buvo kartografuotas į P nuo minėtos aukštumos, slėnyje.

Žvalgomųjų tyrimų metu senovės gyvenvietės pėdsakų ieškota su metalo de-

tektoriumi šalia Maro kapelių ir greta esančioje kalvoje. Nieko neradus, į R nuo Maro kapelių esančios kalvos P dalyje iškasta 20 m² ploto perkasa. Joje kultūrinio sluoksnio pėdsakų nerasta.

Saugomoje kapinyno teritorijoje ištirtas 21 m² plotas. Nustatyta, kad pirminis slėnio paviršius buvo 70–75 cm žemiau esamo žemės paviršiaus. Jį ženklina 10–15 cm storio juodo dirvožemio sluoksnis, po kuriuo prasideda nejudintas smėlio gruntas. Vėliau pirminis paviršius buvo užneštas storu, greičiausiai vėjo supustytu, tamsiai geltono smėlio sluoksniu. Jis ilgą laiką buvo ariamas. Armuo 35–40 cm storio, tamsiai pilkos spalvos, su rudais degėsiais. Po juo ryškiai išsiskiria 20–25 cm storio arimo nepažeistas smėlio sluoksnis, kuriame ištirtos 2 stulpavietės. Jos 18 cm skersmens ir 18 cm gylis, smailėjančios link dugno, užpildytos tamsia žeme. Armenyje stulpaviečių kontūrų žymių nepastebėta. Ištyrus saugomą kapinyno teritoriją metalo ieškikliu, archeologinių radinių nerasta.

Vydmantų kapinynas (?) Kretingos r. Šių metų rudenį Vydmantų k. gyventojas Darius Stropus savo žemėje rado 5,0 cm skersmens žalvarinę pasaginę segę gyvuliniais galais. Jos lankelis pusiau apskrito pjūvio, iki 0,8 cm pločio ir 0,4 cm storio. Jo paviršius puoštas eglutės motyvo geo-

metrinio ornamentu, kurį ties galais rėmina po skersinį rantelį. Segės galai užsibaigę schematizuotomis gyvūnų galvutėmis, kurių viena nulaužta, neišlikusi. Liežuvelis taip pat neišlikęs.

Segė rasta į P nuo Vydmantų gyvenvietės esančiuose kaimo laukuose, Ražės upelio dešiniojo kranto aukštumoje, apie 0,4 km į Š nuo Vydmantų (Virkštininkų) k. senųjų evangelikų liuteronų kapinių. Ji perduota Kretingos muziejui (eksponato Nr. GEK 21314). Manome, kad segės radimvietės aplinkoje reikia ieškoti ardomo IX–XIII a. kapinyno.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF OBJECTS IN KRETINGA AND SKUODAS DISTRICTS

In 2000, Kretinga Museum surveyed Barstyčiai Ritual Hill (Skuodas district) as well as Žibininkai ancient settlement and burial ground (Kretinga district). On Barstyčiai Ritual Hill, no traces of a habitation zone were found and in Žibininkai archaeological object 2 post-holes were obtained. During the expedition, a brass penannular fibula was found close to Vidmantai village (Kretinga district). It may be supposed that a burial ground dated to the 9th–13th centuries is situated in the find spot of the fibula.

VEMBUTŲ PILIAKALNIS – KUNIGAİKŠČIO VYKINTO PILIS ?

Stasys KASPERAVIČIUS

Žemaičiai – paskutiniai Europos pagony, kelis amžius kovoję su Kryžiuočių ir Kalavijuočių ordinų riteriais ir likę nenugalėti. Žemaitijos geografinė padėtis lėmė, kad jos užgrobinimas kryžiuočiams tapo

svarbiausiu tikslu. Ordinas žemaičius puldinėjo daugiau kaip du šimtus metų. Kad galėtų pasipriešinti Ordino galybei, žemaičiams reikėjo turėti vientisą teritoriją ir gerai organizuotą valdymą. Čia buvo